



לקריאת הגרסה האנגלית המלאה: 10.1787/9789264185715-en

הסביבה במבט חטוף 2013: האינדיקטורים של ה-OECD

תקציר בעברית

אורח החיים שלנו במאה ה-21, והגידול באוכלוסיה העולמית, מפעילים לחצים על משאבים סביבתיים חיוניים – בהם אוויר, מים וקרקע – ובתוך כך גם על בעלי החיים והצמחים שמשאבים אלה תומכים בהם. עד כמה אנחנו מצליחים לשבור את הקשר בין צמיחה כלכלית ונזק סביבתי? התשובה מציינת תמונה מעורבת, המראה התקדמות מסוימת בתחומי מפתח כגון זיהום אוויר, תחבורה, אנרגיה, מים והגנה על מגוון ביולוגי, אך לא מספיק כדי לשמר את משאבי הטבע שלנו לעתיד.

הלחץ על הסביבה עדיין גובר, אך קצב הגידול שלו מאז שנות התשעים היה נמוך ככלל מקצב הצמיחה הכלכלית במשקי ה-OECD, תהליך המוכר בשם ניתוק יחסי (relative decoupling).

עצימות אנרגיה – כמות האנרגיה הנדרשת ליצירת יחידה אחת של תמ"ג – ירדה במדינות ה-OECD בשני העשורים האחרונים. חלקו של הגז בתמהיל הדלקים עלה, אך דלקי המאובנים המשיכו ככלל להיות מקורות האנרגיה הדומיננטיים. אחוז האנרגיה ממקורות מתחדשים נותר יציב יחסית ב-OECD, על כ-9% מסך האספקה, עם עלייה קלה בשנים האחרונות. הגורמים האחראיים לעצימות האנרגיה המופחתת כוללים שינויים מבניים בכלכלה, אמצעים לשימור אנרגיה וצעדי מדיניות סביבתית, קדמה טכנית, ובכמה מדינות – העברתו לחו"ל של ייצור עתיר-אנרגיה ועתיר-משאבים.

ההתקדמות בצמצום השימוש באנרגיה במונחים של צריכה לנפש הייתה איטית בהרבה, בין השאר בגלל גידול של 17% בביקוש לאנרגיה לתחבורה. **התחבורה היבשתית** ממשיכה להיות הדומיננטית בענף התחבורה. היא גורמת לצריכת דלק נוספת ולעוד בניית כבישים, הפוגעים שניהם בבריאות ובטבע. מאמציהן של מדינות לקדם כלי רכב נקיים יותר התגמדו במידה רבה נוכח גידול במספר הרכבים על הכביש ושימוש מוגבר ברכבים. ככלל, פעילויות בתחום התחבורה נותרו צמודות לגידול בתמ"ג, וביותר משליש ממדינות ה-OECD, קצב הגידול של התנועה בכבישים עלה על קצב הצמיחה הכלכלית.

עצימות חומרים – כמות החומרים הדרושים לייצור יחידה אחת של תמ"ג – ירדה אף היא מאז 1990. השימוש בחומרים נותק יחסית מקצב הצמיחה הכלכלית באזור ה-OECD. הדבר נובע בחלקו מן העלייה במגזר השירותים ומן המשבר הכלכלי, ובחלקו מן העלייה ביבוא ומהעברת ייצור עתיר-משאבים לחו"ל.

הייצור החקלאי באזור ה-OECD גדל לאט יותר משנת 2000 עד 2010 מאשר במשך שנות התשעים. במקביל, חלה ירידה בשורה של לחצים סביבתיים הקשורים לחקלאות: פליטות של גזי חממה, שימוש במים ובדשנים, וחומרים מזינים עודפים (המעבר הפוטנציאלי של חומרים מזינים לאדמה, למים ולאוויר). ירידה ברמת התמיכה החקלאית, במיוחד מן הסוגים המזיקים ביותר לסביבה, הייתה גורם חשוב בהגעה לשיפור הזה.

ככלל, דרושים מאמצים גדולים יותר כדי לחולל מעבר מכריע מניתוק יחסי לניתוק מוחלט אשר יהפוך על פיה את מגמת הנזק הסביבתי, וזאת כדי להגן על בסיס הנכסים הטבעיים ולשפר את איכות חייהם של אנשים מבחינה סביבתית.

ממצאי מפתח

- ככלל, **פליטות גזי החממה** עדיין גדלות ברחבי העולם; פחמן דו-חמצני הוא בעל המשקל המכריע והגורם העיקרי המניע את המגמה הכוללת. מאז 1990, **פליטות של פחמן דו-חמצני הקשורות לאנרגיה** גדלו בקצב איטי יותר במדינות ה-OECD בהשוואה לקצב גידולן בעולם. מדינות ה-OECD אחראיות כיום לפחות ממחצית הפליטות של גזי חממה בעולם, אך עדיין פולטות הרבה יותר פחמן דו-חמצני לנפש - 10 טון לאדם בהשוואה ל-4 טון לאדם ברוב האזורים האחרים. מדינות OECD רבות ניתקו את פליטות הפחמן הדו-חמצני שלהן מצמיחת התמ"ג, למרות שהניתוק עודנו חלש, ואילו במדינות רבות נמשכה עליית הפליטות.
- **פליטות של תחמוצות גפרית (SOx) ותחמוצות חנקן (NOx)** פחתו באופן ניכר מאז 1990 ב-OECD בכללותו (פחות 69% ופחות 36% בהתאמה). כמעט כל מדינות ה-OECD הגיעו לניתוק מוחלט של פליטות תחמוצות

גפרית (SO_x) מן התמ"ג, ואילו שני שלישים מהן הגיעו לניתוק מוחלט של פליטות תחמוצות חנקן (NO_x). לעומת זאת, במדינות OECD אחדות, המשיכו פליטות NO_x לגדול בהתאם לתמ"ג ולגידול המתמיד בתחבורה היבשתית. אזור בגובה פני הקרקע, ריכוזים של חנקן דו-חמצני, חלקיקים עדינים ומזהמי אוויר רעילים ממשיכים לפגוע בבריאות האדם, במיוחד באזורים עירוניים.

- **הפקת מים ממקורות טבעיים** נותרה יציבה ככלל באזור OECD מאז שנות התשעים, למרות ביקוש גובר למים ממגוון מקורות. הדבר נובע מיעול השימוש וממדיניות המחרה טובה יותר, אך גם מניצול רב יותר של מקורות מים חלופיים כגון מים בשימוש חוזר ומים מותפלים. מדינות OECD רבות הגיעו לניתוק יחסי של הפקת מים מקצב צמיחת התמ"ג, אך התוצאות משתנות בתוך ובין מדינות.
- **תשתית טיהור השפכים** התרחבה באופן משמעותי; אחוז אוכלוסיית ה-OECD המחוברת למפעל עירוני לטיהור שפכים עלה מכ-60% בשנות התשעים המוקדמות עד 80% כמעט ב-2010. אתגר מפתח שיש להתגבר עליו כדי להמשיך ולהרחיב את פעילות טיהור השפכים בכמה מדינות הוא מציאת דרכים אחרות לשרת יישובים קטנים או מבודדים. מדינות רבות ניצבות בפני התייקרות עלויות בשל הצורך לתחזק ולשדרג רשתות אספקת מים ותברואה מתיישנות.
- **השטחים המוגנים** גדלו בכל מדינות ה-OECD כמעט, והגיעו עד כ-11% מן השטח הכולל. ואולם מדובר באזורים שאינם תמיד מייצגים באופן מובהק את **המגוון הביולוגי** הקיים בכל אחת מן מדינות השונות, וגם אינם תמיד מחוברים ביניהם מספיק ליצירת רצף. האיומים על המגוון הביולוגי גוברים, במיוחד מצד שינוי בשימושי הקרקע ומצד פיתוח תשתיות; הרבה מערכות אקולוגיות טבעיות הוגרעו והרבה **זנים של בעלי חיים וצמחים** במדינות OECD נמצאים בסכנה. רמות האיום גבוהות במיוחד במדינות עם צפיפות אוכלוסין גבוהה.
- **שטחים מיוערים** נותרו יציבים יחסית וממשיכים לתפוס סביב 30% משטחן של מדינות ה-OECD. ברוב מדינות ה-OECD ניכר שימוש בר-קיימא במשאבי היער שלהן במונחים כמותיים. ישנם, עם זאת, הבדלים משמעותיים בתוך מדינות, ויערות רבים נתונים בסכנת הגרעה (דגרדציה), קיטוע והסבה לסוגי קרקע אחרים. ביקוש גובר לעץ כדי לעמוד ביעדי אנרגיה ממקורות מתחדשים ממלא תפקיד יותר ויותר חשוב במסחור יערות.
- **הפסולת העירונית** המיוצרת באזור ה-OECD גדלה ב-19% בשנות התשעים, אך גידול זה האט בשנות ה-2000 המוקדמות. כיום, אדם הגר באזור ה-OECD מייצר בממוצע 530 ק"ג פסולת לשנה, שהם 30 ק"ג יותר מאשר ב-1990, אך 30 ק"ג פחות מאשר בשנת 2000. מדינות OECD יותר ויותר מסיטות פסולת ממדמנות וממשרפות ומזינות אותה בחזרה לכלכלה באמצעות מיחזור. מדמנות ממשיכות, עם זאת, להיות השיטה העיקרית לסילוק פסולת במדינות OECD רבות.

© OECD

תקציר זה אינו מהווה תרגום רשמי של ה-OECD.

שעתוק תקציר זה מותר בכפוף לאזכור זכות היוצרים של ה-OECD וכותרת הפרסום המקורי.

תקצירים רב-לשוניים הם קטעים מתורגמים מתוך פרסומים של ה-OECD שפורסמו במקור באנגלית ובצרפתית. ניתן להשיגם ללא תשלום בחנות המקוונת של ה-OECD, בכתובת www.oecd.org/bookshop.

למידע נוסף, ניתן ליצור קשר עם יחידת זכויות ותרגומים של ה-OECD, מינהלת ענייני ציבור ותקשורת, בדוא"ל: rights@oecd.org, או בפקס מס':

+33 (0)1 45 24 99 30

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

תר האינטרנט שלנו www.oecd.org/rights



[Read the complete English version on OECD iLibrary!](#)

© OECD (2013), *Environment at a Glance 2013: OECD Indicators*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/9789264185715-en